KRÖNIKA | VALET I USA

USA:s demokrati lär överleva Trump

Foto: Evan Vucci/AP. Kollage: Kvartal

JD Vance är farligare än Donald Trump, skriver Hans Bergström i en gästkrönika. Han menar att USA:s institutioner och demokrati lär stå pall även för en till period med Trump. Men finns det plats för något annat än populistiska partier i framtiden?

AV HANS BERGSTRÖM | 10 NOVEMBER 2024

PROFIL NYHETSBREV LÄSTID 5 MIN SKÄRMLÄSARVÄNLIG

Kamala Harris förlorade presidentvalet, men skulden faller dubbelt tungt på **Joe Biden**. Han valde att ta den progressiva falangens hela agenda när han tillträdde som president 2021, i syfte att hålla ihop det egna partiet: öppen gräns mot Mexiko, ökning utan gräns av de offentliga utgifterna, åtgärder som skapar misstro mot polisen, total underkastelse inför lärarfacken, orealistisk energipolitik, identitetspolitisk galenskap. Programmet bidrog till en hög inflation och en utbredd upplevelse i befolkningen av att tryggheten i vardagslivet var hotad.

På valdagen bedömde 70 procent av amerikanerna att landet gick i fel riktning. Inför en sådan stämning kunde Harris inte stå emot. Även många av Demokraternas kärnväljare, som latinos och afroamerikaner, gick över till **Trump**.

Den andra delen av Bidens ansvar är förstås att han inte nöjde sig med en mandatperiod utan ville få mandat att fortsätta som president fram till 86 års ålder. Detta berövade Demokraterna ett normalt

progressiva agendan, liksom Bidens hälsotillstånd.

Republikanerna vann trots Trump

Styrkan i Trumps seger är förbluffande. Han upplevs av de flesta som en obehaglig narcissist. Han gjorde en usel valkampanj, med ständiga utflykter in i sidospår. Han förlorade den enda tv-debatten mot Harris. Han förolämpade stora väljargrupper. Ändå denna massiva vinst. Den kan bara förklaras av sakfrågorna och mångas erfarenheter av de senaste fyra åren med Biden/Harris.

Vad händer nu? En god sak är att valutslaget är klart. Kamala Harris gjorde vad Trump vägrade 2020: erkände sig besegrad och lovade medverka till fredlig växling vid makten.

Vad kan man vänta av Trumps historiska återkomst som president? Vad han gör första dagen har han sedan länge gjort klart. Gränsen ska stängas för illegal invandring. Folk som är i landet olagligt ska börja utvisas. Bidens plan för elbilar ska upphävas och tillstånd ges för oljeutvinning. I fråga om gränsskydd och regleringar finns stort utrymme för presidentbeslut. Trumps förberedelseteam är igång sedan länge och mycket kompetent.

Domstolsprocesserna mot Trump läggs ner, de som dominerat medierna de senaste två åren. Det följer redan av en gammal praxis från justitiedepartementet att en sittande president måste få arbetsro.

Långvarig konservativ majoritet kan säkras i Högsta domstolen

Det är också troligt att de båda äldsta ledamöterna av Högsta domstolen kommer att avgå för att ge utrymme för Trump att nominera yngre domare medan Republikanerna har majoritet i senaten. Det rör sig om **Clarence Thomas**, 76, och **Samuel Alito**, 74. Detta skulle säkra konservativ majoritet i domstolen – i fråga om juridisk filosofi – för många år framåt.

> Kommer han verkligen att begå dumheten att använda dyrbar energi för att förfölja sina motståndare via rättsapparaten?

Med majoriteter i kongressen kan Republikanerna förlänga den tillväxtfrämjande skattereformen från 2017, som annars går ut per automatik vid årsskiftet 2025/26.

Annat är mer öppet. Trump har sagt att han ska höja tullen på import med minst tio procent för alla länder och 60 procent mot Kina. Men gör han det direkt eller tar han det som ett förhandlingskort för att pressa EU till eftergifter om dess rätt höga biltullar? Trump har visat misstro mot Nato, men kommer han att begränsa åtgärder till länder som inte lyfter sina försvarsanslag? Trump vill öka sin makt över det traditionellt självständiga justitiedepartementet, men kommer han verkligen att begå dumheten att använda dyrbar energi för att förfölja sina motståndare via rättsapparaten, till priset också av uppror från bärande delen av departementet? Trump vill ha medinflytande över räntebeslut från Fed, men fullföljer han sådana uttalanden när de skapar oro på marknaderna? Trump har sagt sig vilja vidga kretsen av politiska utnämningar med tiotusentals poster, men orkade förra gången inte fylla ens hälften av de 9 000 poster som redan står till politiskt förfogande.

Oron för den stabila konstitutionella ordningen i USA rör inte enbart Trump. Demokraterna, inklusive Kamala Harris, har sagt sig vilja avskaffa kravet på kvalificerad majoritet i senaten för att bland annat kunna förändra Högsta domstolen, en av tre bärande institutioner i den amerikanska maktdelningen, på sätt som skulle destruera den. Detta stoppas nu, med republikansk majoritet i senaten.

Min bedömning är att institutionerna är starka i USA och står pall även för en person av Trumps natur. Senatorer har också en stark känsla av egen ställning och ansvar, och de svarar inför väljarna i

KVARTAL

Arvtagaren Vance är en farligare isolationist än Trump själv

Som alltid kommer också verkligheten att tränga sig på. Det gäller världen, där Amerika ofrånkomligen dras in i konflikter och där problemen inte är så lätta att klara som Trump förespeglat under valkampanjen. Hans löfte att stoppa kriget mot Ukraina på en dag är förstås munväder, men tiden är mogen för vapenstillestånd efter snart tre års grymt krig. Kinas hot att invadera Taiwan hänger som ett tungt moln över världen. Det gäller ekonomin, där statens skuldberg växer ohämmat med stor risk för finanskris och stigande räntor. Under valrörelsen utfärdade Trump en rad principlösa och oansvarigt dyra skattelöften, som att skattebefria dricks, pensionsinkomster och övertidsersättning. De kommer snart att visa sig ha varit valfläsk och inget annat. Kravet på återuppbyggnad av försvaret sätter också gränser för ytterligare skattesänkningar.

Det lär vara svårt att lära gamla hundar sitta, och att få Donald Trump att bli en ny och bättre människa vid 78 års ålder är illusoriskt. Konfliktnivån i USA lär inte minska med honom åter i Vita huset. Demokraterna har visserligen behov av inre självprövning, men lär i kongressen snart finna metoder att gå till attack. Till god ton i debatten lär inte den nygamle presidenten bidra heller fortgent. Men i USA är varje val också startsignalen till nästa val, om bara två år vad gäller kongressen. Då ser Demokraternas senatskarta gynnsammare ut. Övertolkning på den republikanska sidan av årets seger tenderar, visar den historiska erfarenheten, att lägga grunden för kommande bakslag i väljarkåren.

Vad som oroar många av oss som befinner oss i mittfältet i USA är att Trumps totala dominans av den politiska scenen – som startade 2015 – nu förlängs med ytterligare år, och att han därtill med **JD Vance** som vicepresident har utsett en arvtagare som är en ideologiskt mer konsistent nationalist och isolationist och därmed farligare än Trump själv. Demokratin överlever, men kommer det att finnas annat än populistiska partier?

Hans Bergström är docent i statsvetenskap och tidigare chefredaktör för DN. Han bor i USA sedan många år och är aktuell med boken "Presidentvalet 2024 och demokratin i Amerika".

KONTAKT

Chefredaktör och ansvarig utgivare: Jörgen Huitfeldt.
Kontakta redaktionen

KUNDTJÄNST

Har du frågor om våra prenumerationer eller upplever du tekniska problem på sajten?
Besök vår kundtjänstsida

OM KVARTAL

Kvartal är ett politiskt oberoende mediehus som publicerar poddar och texter med samhällsjournalistisk inriktning. **Mer om Kvartal**

© Mediehuset Kvartal AB 2024 | Cookieinställningar